National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 27.05.1927, page 8

מבעד למסוה

(שעורים בהתבלות)

והפעם, רבו־תי, אתן לכם שעור אוניבר־סיטאי מופי־קאי, שבלו רוחניות ומלא ענינים נבונים ודברים העומדים ברומו של עולמנו: הן לא לחנם היה לנו שבוע של ל"ג בעמר וסדרה שלמה של נש־פים, נשפי „יובל" בשורק ובחולם, דרשות ונאומים בפתחים, ה„סאריק שמעון" ומסבת־עתונאים, בלטים בכב־גליים ורקודים בנליים, קונצרטים על רבע־הטון ושאר מיני חדושים וקשקו־שים בעירנו.

אגל הצרפתים הכל נגמר בשי־רה, כידוע, ואצלנו באי הכל מתחיל בשירה ובזמרה וגומר באכילה, כלומר ב ד ב ר אכילה. והא ראיה: בנשף „יובל" בראי־נע „ציון" פתח רודינוב ב„קריש" אחרי האופירה וסיים ב„תנו לאכל" וב„עגבניה" רקובה, ובנשף היו־בל של בצלאל גמר הפרופיסור את נאומו כי ר' בצלאל הוא חי וקים וצריך ל א כ ל, לקיים מה שנאמר: אם אין קמח אין יובל בן־למך ורק מברכות ומהלל לא יתקיים בצלאל. או כמו שאומרים האנגלים: תינוק שאינו צועק אינו יונק...

ולמה נכחד?—נשף „יובל" בשורק היה מוצלח בכל הנקודות ו„מחזק" כמו שאומרים, מראש־תו ועד סופו. רק בקופה היתה תנועה־קטנה ו ש ו א נח מחמת שהקהל היה קמיד־קטן.. ובכל זאת היה נצחונו של „פרופסור ויינברג" שלם כי יש קונה עולמו בנשב אחד וביחוד ב„שדכן־שקרן" שלנו. ובי־חוד הצליחה המוסיקה ה ר ו ס י ת לא על הבמה אלא בשורות הראשונות למטה וה„פארוסקי־קונצרט", שנערך שם לא על רבע הטון הלאומי של פנ־דברג אלא על טון שלם וגבוה בדגש־חזק, ומה לעשות, רבותי, והקב"ה הע־נישני ממרום והושיבני למטה, כמו להבעים, בתוך „מוסקבה" שלנו, בתוך הקולוניה הרוסית־המוסיקאית־אודיס־אית ומוסקבאית ובין פרופיסורים־קומפוזיטורים והשורים, הרוזובסקים והרוזנשטיינים וכל מיני רזין־דרזין, עורכי הנשף של יובל למכוביץ, אבי בל תופש כנורובסקי ועוגובסקי ופסני־תרוביץ וביחוד איסאק מויסייביץ מב־קור־חולים־גוספיטל.

ועכשו, ראבאטאי, (רבותי בלע"ז) הרשוני־נא להוסיף רק מלים אחדות גם ע"א המין היפה שבנשף הנאה הלזה מה לעשות ואני הנני סנטימנטל כסרנדה של שוברט ושל טוריסלי גם יחד ולא אוכל לשכח בשום אפן את ארבע ה„פרימדונות" שהופיעו בנשף על הבמה?—:

אחת צעירה, שישבה כבובה בצר הפסנתר—היה מה לראות ולא לשמע: השניה—היה מה לשמע ולא לראות: השלישית, הוי השלישית זו בת קול־הזהב וצחוק־החן של ה„אביב" המלאכי—כאן היה מה לראות ומה לשמע, והרביעית—אל אחטא בלשוני! —לא היה מה לשמע ומה לראות..

* * *

ואולם בבצלאל שלנו היה נשף י ו ב ל לא בשורק ולא בחירק אלא בחולם וכלנו היינו כחולמים.

גנת בצלאל נהפכה בין לילה לאמפיתיאטרון וכל החגיגה היתה מעין פתיחת המכללה בזעיר־אנפין לכל פרטיה ודקדוקיה, כרטיסיה ודרשותיה.. על הבמה בישיבה של־מעלה ישבו כל גדולי־הדור, באי־כח המוסדות שהם רק ב„כח" ובלי כח, ולמטה בנחות־דרגא ישב לו ה„פובליקום" כלומר: האנשים הפשוטים כגון: וזיר ההשכלה שלנו, המאירי בעל „המחר" המפורסם שלו, קבק בעל ה„אחבה" לצדו, החכם והבלשן מחבר המלון־הרפואי הגדול, עורך ה„פלטין־וויקלי" ואחרון אחרון הביב—ר' עזמות בעל המסמוקינג הלבן שלו.

וכשראיתי את העולם ההפוך הזה לנגד עיני, עליונים נעשו תחתונים ותחתונים נעשו עליונים, נזכרתי פתאם במעשה נאה אחד—ומעשיות הרי אור הבים אתם לשמע, האין זאת?

בלונדון עיר הבירה והמעטרת ישנו קלוב אחד מפורסם, שחבריו הם מרמי־המעלה ומה„האי־ליף" והם מת־חלקים לשני סוגים: בעלי־התאר הנק־ראים „לורדים" והחברים בלי תארים שנקראו סתם „ג'נטלמנים" באנגלית. פע מאחת נעלם מהדר־הבגדים מקל יקר, שראשו מצופה כסף וזהב. מה עשה המשרת? הלך ורשם על הלוח השחור התלוי על הכתל כדברים האלה: : ה ל ו ר ד י ם מתבקשים להחזיר את המקל הנעלם". נעלבו מאד הלור־דים והתקוממו עליהם הצילנדרים ושאלו מאת המשרת מפני מה הוא חושד דוקא בלורדים ולא בג'נטלמנים, וענה להם המשרת בתמימות כי „ג'נטלמן" אינו לוקח מקלות של אחרים...

והרבה לטדתי מיובל העשרים של בצלאל ונתברר לי כמה ענינים, הנה למשל: עד כה חשבנו כלנו והא־מנו כי ישנם בירושלם רק מנינים אח־דים של אנשים בעלי־חשיבות, יחידי־סגולה מן המקורבים, שזכו לחרשם ברשימת מלון־יוז להזמנות ולפגישות, ואולם משעה שהחלו לערך נשפים בבצלאל, נתן ערך יותר גדול לבריות והגיע מספר „הלורדים" שלנו בישיבה של־מעלה למאות עם כל הנערים והי־לדות שתפשו את הכסאות וכל הסום־דים הקטנים שנדחקו במקום גדולים, וחסר היה רק אותו בעל־הכרס להשל־מת המנין..

בכלל היה הנשף הזה מעין „סינמה" חי, שגם רואים וגם שומעים את הקולות, ממש כמכונה חדשה זו שהמצ'או בלונדון Mouetone

ושהכניסוה כבר לעולם המסחר. ואם תרצו, נוכל לכנות את הנשף הזה בשם „במקום"—סוקניק במקום מגנס, קרופ־סקי במקום פיקי, בן־דוד במקום צור־מרמן, אבישר במקום מיוחס ור' עזמות במקום כל המיוחסים, ורק „במקום" אחד חשוב היה חסר: לו ב מ ק ו ם הברכות והחוראות שאלי־הן נצטרף ב„ב מלון־יוז היו מצרפים איזה פונטים לתקציב של בצלאל. עזרו בנפשכם: מוסר שלם של מורים והלמידים ותלמידות מקבל הרבה פחות ממהנדס פשוט וקולוניל ממל־שסטר במלון־יוז...

איך אומר הגרמני? —
Den Juden soll man ehren
und nicht ernaehren

כבוד וברכות—בנפשך כישבעד, אבל פרנסה... דוקא לא!

ומסכת ברכות היא ב„ה גדולה אצלנו ונכנסה ה„ברכה" ברשימת המברכים בקדש — מעין שבת־מבר־כים:

המתחיל במצוה היה הר"ר ספיר, שדבר עברית ל ט י נ י ת ותחל־פו אצלו היוצרות, „ח" במקום „שין"— ה„אשר והשלמות" נהפכו אצלו במ־חילה ל„אחור והלומות", השטח שלו היה „משיסר" (מחוסר) אויר והנביא יחזקאל זכה לשם חדש „גספדין „ישזקאל". ועוד טעות גסה: הנואם אמר ש ש ן במקום „האץ". הלומד זקן למה הוא דומה?—לניר מחוק שכתובה עליו עברית־לטינית משמאל לימין..

ר' חיים סגן הראים שלנו, אמר את הברכה בנגון של ה ב ד ל ה והבים כל הזמן אל הכוכבים או אל ההדלקה שעל הגג ל„בורא מאורי האש".

הלורד יעקבי הצחיר בפרוש שאינו מדבר בשם ועד־העיר שהוא רק „בכה" כמו „שכונת־שז" של סילמן, אלא בעד כ ל מורי ירושלם. אכן זוחי ענונתנות יתרה מצדו: אנו יודעים כי הקול קול יעקבי יוכל לדבר לא רק בעד מורי ירושלם אלא בעד כל מורי העולם כלו...

הצייר נאמן צייר לו, כנראה, שהיובל הוא ש ל ו ושכח כמעט בנאו־מו את תחן־היובל, את—שץ.

הנאום הכי מוצלח היה בלי שום ספק זה של ד"ר מבשן, ש ל א בא...

והנאום הכי קצר היה דוקא של ה א ש ח מבית־לוי בת"א, שהיא מיוחסת לדבר, כנראה, באצבעותיה על הפסנתר. אגב, חעיר לי בשעת הנגינה אחד משבני על שערוריה אחת, שנעשתה בנשף זה: על פסנתר אחד ישבו שנים ונגנו יחד ב א ר ב ע י ד י ם, כאלו אי־אפשר היה—הוא אומר בצדק—להשיג לנשף שכזה עוד פסנתר אחד?...

לעומת זה דבר ליבוביץ „במקום" מנהל המוסד האמנתי הידוע בעירנו— „הלואה וחסכון". החלק הראשון מת־אים לבצלאל והחלק השני — בדבור, כמובן—מתאים לנואם. וחסרון מורגש היה בנשף זה של הועד הלאומי, אגודת השמשים, בית־כנסת „ישורון", טפת־חלב והמשרד לשדוכין..

ורק זה לא היה הסר: ב"כ מ ר ב ד י ה, ששכח לדבר גם בשם ה„רוקיה"..

ולשם ד ק ו ר צ י ה הופיע על הבמה גם מלניק בשם.. בעלי־המלאכה.

וכל בעל־דרשן דורש לעצמו: ב"כ „הכרמל־מזרחי" עשה תעמולה למען ת ו צ ר ת ־ ח א ר ץ — לא ה„ברכה" הוא העיקר — הוא אומר או חושב לומר—אלא ה„קירוש"..

ואני עבדכם ר' עזמות, בשעה שנתבקשתי ע"י היו"ר מר ארנון לישיבה של מעלה לדבר בשם „בית־העם" — ג"כ „במקום"! — חשבתי בלבי בעלותי על המדרגות השבורות: הן האדם הוא החיה היחידה בעולם שהיא צוחקת. הכלבים להבדיל הם יו־תר פיליסופיים מב"א, החתולים יותר לירים, הפרים הצעירים יותר רומנ־טיים, התרנגולים יותר גאים, השועלים יוהר ערומים (עכשיו נגמרו המדרגות) ומבדכי־הנשף יותר מונוטוניים ויותר טרגיים מכלם. ועל כן לקחתי עמי את ה„ריציפס" של שלום־עליכם, כי חרי אין תכלית לשבת שעות שלמות ולש־מע דרשות ו„הספדים" מכל ה„לורדים" וה„ג'נטלמנים" ושאינם „ג'נטלמנים" גם יחד?—הן קר היה בחוץ, קר בגוף וקר בבים, ולא לחנם עמד הפרופיסור על הבמה בשעת נאומו ורעד, ויכסוהו בבגדים וב„ש ל" עבח על כתפיו ולא יהם לו..

וכשישבתי כל חזמן והסתכלתי מסביבי, השתוממתי על ה ס ב ל־נ ו ת הגדולה של הקהל — לשבת בקר ולשמע ע ש ר י ם דרשות ארוכות והשעה־באביות, רחמנות עליהם ממש, רחמנות על שני הקונסולים הנכרים מגרמניה ומטשכוסלובקיה שלא הבינו אפילו את העברית הלטינית של ספיר והלשון־קדש של הפרופיסור שלנו ורחמנות בנאמנות על הצעירים ו„הצ־עירות" שישבו ממש „בעל סיכות" וחכו ל ר ק ו ד י ם.

ולו לכל הפחות השכילו הבינו מסדרי הנשף הזה לתת את המוסיקה לא כהפטרה בסוף אלא לסרוגין בין דרשה לדרשה, ובין ברכה לברכה, כשם שנותנים לילד החולה דברי־מתיקות אחרי כל כף כינין כדי ולהמתין את המרירות..

ואי„ה במוצש„ק זו נזכה לשמע בבית העם „ברכות אחרונות, ורק שלא יהיה הכל ברכה לבטלה...

ובשעת משבר זו בארץ, בשעה שאין מסחר ואין תעשיה, אין חקלאות ואין שנוררות ואין משלמים משכרת לשמשי מלון־יוז במשך ארבעה חדשים — והמנהלים הגדולים מקבלים את משכרתם וגם קדימות בשעתם—בשעה חמורה זו ישנה בכ"ז סחורה אחת בארץ שהיא עוברת לסוחר ורבים הקופצים עליה. ואם תבטיחו לי שכר „קומיסיון" שלי אגלה לכם את הסוד: זהו מה שקוראים בלע"ז „פובליסטי", כלומר פרסום וריקלמה.

מנהל קרן היסוד, שיש לו חוש מסחרי מפותח הבין את הדבר י פ ה י פ ה ויצר בזמן האחרון איזה מין „יריד" חדש במכון פסתר שקורין לו „מסבת עתונאים", אלא שסופרינו ו„עתונאינו, בטלנים במחילת־כבודכם, מוכרים את מחורתם זו בעד כ ו ס ת ה, מי בעד נסיעה וטיול באוטו להר ומי אפילו בעד שיחה נאה וצחוק חן, חוץ מבעל־חידמולקה, כמובן, שאי־נו טורח חלילה „לשם שמים" כסטודנ־טים של האוניברסיטה, אלא בעד פונטים שלמים, טבין ותקילין, כידוע ושני בתיו בתל־אביב ובבית־הכרם חלא יוכיחו!..

ולא לחנם נטלו את בעלי ה„פוב־ליסיטי" בתוך ארבע מכוניות גדולות והובילו אותם אחד כבוד ב„פריצים" שלמים אל ההר. ובהגיעם לפני המ־בללה נפתחו לפניהם שערי־חכמה. לא בדקו לפספורט אמריקאי ולא שאלו ללשונם אף לא אמרו להם להמתין במסדרון הקטן לבוא המזכירה הידועה אלא שמנהל המוסד בכבודו ובעצמו קבל אותם בסבר־פנים־יפות ובחביבות רבה, כלורדים וכג'נטלמנים, והלברלים הקטנים שלנו דעתם זחה עליהם וחש־בו את עצמם בשעת־מעשה כאלו היו „קורספונדנטים" של ה„טיימס" הגדול בלונדון או ה„צפון" הריבזיוניסטי הע־נקי בק"ק חיפה.

העתונאים שלנו טעמו בפעם הראשונה טעם „תיירים" מחמת שעשו עמם שבע „הקפות" בכל האולמים וחברת „עוזר־דלים" הספרותית שלנו הלכו אחרי החזן והביטו אל הצנצנות והמעבדיות כתרנגל בבני־אדם. בשח־געגו לאולם רחב, שנשבה בו רוח קרירה מירושלם עיה„ק, אמרתי לשכ־ני: זוהי בודאי המחלקה למדעי ה ר ו ח, ולסוף נודע לנו מפי הד"ר המנהל החביב כי זוהי המחלקה ה פ ר ז י ט ו ל ו ג י ת העוסקת במיני חיות רעות וקטנות שאינן נר־אין לעינים ודמתקרי בלע"ז „פרזי־טים".

ישנם הרבה פרזיטים בא„י — אומר הד"ר להבריא שלנו — ואנחנו יוצרים כאן פרזיטים חדשים... כאן פרץ צחוק ואחד מבני־החבורה צועק אלי: „עזמות, רשום! חמר מצוין בשבילך!"

—„ישנן כאן תולעים — מוסיף המסביר—שהן נמצאות בגוף הנחשים ולא נודעו עדיין בספרות. כאן נלו אותן ולפיכך נקראו על שם מורי המחלקה הזו, ותולע אחד נקרא ע"ש הרופא אדלר שהוא נמצא בחו„ל ואי־נו יודע עדיין מן הכבוד שזכו אותו שלא בפניו להיות לפרזיט..

וה„מסמר", שבכל הטרדם הזה היה„, כמובן, הצלום. כשירדנו יחד אל האמפיתיאטרון עמד הצלם שוויינ־לקראתנו. כלם באו אל הצלום והסתו